

Conferința internațională

**LOCUL EXPERTIZEI JUDICIARE ÎN
CRIMINALISTICĂ ȘI ÎN PROCESUL
JUDICIAR**

04 octombrie 2024, Chișinău

International Conference

**THE PLACE OF JUDICIAL EXPERTISE IN
CRIMINALISTICS AND JUDICIAL PROCESS**

Chisinau, october 04, 2024

CZU 343.98(082)

L 72

**Machetare și design copertă:
Ruslan CONDRAT**

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII A REPUBLICII MOLDOVA

„Locul expertizei judiciare în criminalistică și în procesul judiciar”, conferință internațională (2024; Chișinău). Conferința internațională „Locul expertizei judiciare în criminalistică și în procesul judiciar”, 4 octombrie 2024, Chișinău = International Conference "The place of judicial expertise in criminalistics and judicial process", Chisinau, october 4, 2024 / comitetul științific: Olga Cataraga (președinte) [et al.]. – [Chișinău]: [S.n.], [2024] (Print-Caro). – 283 p.: fig. color, tab.

Antetit.: Centrul Național de Expertize Judiciar, Ministerul Justiției al Republicii Moldova [et al.]. – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – Cu suportul Ambasadei Suediei în Republica Moldova, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare. – [100] ex.

ISBN 978-5-85748-068-7.

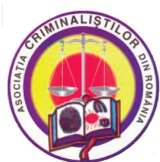
343.98(082)

L 72

ISBN 978-5-85748-068-7

Suedia
Sverige

WYŻSZA SZKOŁA
KSZTAŁCENIA
ZAWODOWEGO

CENTRUL NAȚIONAL DE EXPERTIZE JUDICIARE MINISTERUL JUSTIȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA

CENTRUL DE MEDICINĂ LEGALĂ MINISTERUL SĂNĂTĂȚII AL REPUBLICII MOLDOVA

CENTRUL ȘTIINȚIFIC NAȚIONAL

„INSTITUTUL DE EXPERTIZE JUDICIARE ÎN NUMELE PROFESORULUI EMERIT M.S. BOKARIUS”
AL MINISTERULUI JUSTIȚIEI DIN UCRAINA

FACULTATEA DE DREPT

UNIVERSITATEA DE STAT DIN REPUBLICA MOLDOVA

INSTITUTUL DE CERCETĂRI ȘTIINȚIFICE ÎN DOMENIUL EXPERTIZELOR JUDICIARE DIN ODESA
AL MINISTERULUI JUSTIȚIEI DIN UCRAINA

ASOCIAȚIA CRIMINALIȘTILOR DIN ROMÂNIA

UNIVERSITATEA DE EDUCAȚIE Vocațională DIN WROCŁAW, POLONIA

INSTITUTUL DE CERCETĂRI ȘTIINȚIFICE ÎN DOMENIUL ECHIPAMENTELOR SPECIALE
ȘI DE EXPERTIZE CRIMINALISTICE AL SERVICIULUI DE SECURITATE AL UCRAINEI

cu suportul

AMBASADEI SUEDEI ÎN REPUBLICA MOLDOVA

PROGRAMULUI NAȚIUNILOR UNITE PENTRU DEZVOLTARE

COMITETUL ȘTIINȚIFIC**PREȘEDINTE DE ONOARE**

dr. **Stanislav COPEȚCHI**,
secretar de stat din cadrul Ministerului Justiției al Republicii Moldova.

PREȘEDINTE

dr. **Olga CATARAGA**,
director al Centrului Național de Expertize Judiciare;

MEMBRI:

dr. **Gheorghe POPA** – profesor universitar, expert criminalist, gl.bg.(r), Facultatea de Drept, Universitatea Româno-Americană București și Conducător de doctorat în cadrul Școlii Doctorale de Drept a IOSUD “Titu Maiorescu” București, România, Președinte al Asociației Criminaliștilor din România;

dr. hab. **Andrei PĂDURE** – conferențiar universitar –șef Secția Analitico-științifică a Centrului de Medicină Legală, șef Catedra de medicină legală a USMF „Nicolae Testemițanu”;

dr. **Ella SIMAKOVA-YEFREMIAN** – director adjunct pentru activități academice al Centrului științific național „Institutul de expertize judiciare în numele profesorului emerit M.S. Bokarius” al Ministerului Justiției din Ucraina;

dr. hab. **Serghei BRÎNZA** – profesor universitar, decan al Facultății de Drept a Universității de Stat din Republica Moldova;

dr. **Margarita ZHURAVLYOVA** – director adjunct al Institutului de Cercetări Științifice și de Expertiză Criminalistică din Odessa al Ministerului Justiției din Ucraina;

dr. **Ana-Maria GRĂMESCU** – profesor universitar, expert tehnic judiciar, Conducător de doctorat la Institutul de Studii Doctorale, Universitatea „Ovidius” din Constanța, România, Membru al Asociației Criminaliștilor din România, Secția Învățământ universitar;

dr. **Bartosz BŁASZCZAK** – director general, Universitatea de Educație Vocațională din Wrocław;

dr. **Paweł ŁABUZ** – prorector pentru dezvoltare și știință, profesor, Universitatea de Educație Vocațională din Wrocław;

dr. **Yurii CHECHIL** – director al Institutului de Cercetări Științifice în domeniul Echipamentelor Speciale și de Expertize Criminalistice al Serviciului de Securitate al Ucrainei;

dr. **Carmen-Silvia PARASCHIV** – profesor universitar, Universitatea Titu Maiorescu, București, România;

Lilia FLOREA – șef al Laboratorului Metodico-Științific al Centrului Național de Expertize Judiciare.

COMITETUL DE ORGANIZARE**PREȘEDINTE****Piotr PETCOVICI,**

director adjunct al Centrului Național de Expertize Judiciare

MEMBRI:

dr. ing. chim. **Maria-Georgeta STOIAN** – profesor asociat, expert criminalist, col.(r), Facultatea de Drept, Universitatea “Titu Maiorescu” București, Secretar general al Asociației Criminaliștilor din România;

Lilian BELIBOV – director adjunct al Centrului Național de Expertize Judiciare;

dr. **Vasile ȘARPE** – conferențiar universitar, director al Centrului de Medicină Legală;

dr. **Hanna SPITSYNA** – prim director adjunct al Centrului științific național „Institutul de expertize judiciare în numele profesorului emerit M.S. Bokarius” al Ministerului Justiției din Ucraina, profesor universitar;

dr. **Stela BOTNARU** – profesor universitar, Facultatea de Drept a Universității de Stat din Republica Moldova;

dr. **Antonina CHEREMNOVA** – profesor asociat, secretar academic al Institutului de Cercetări Științifice și de Expertiză Criminalistică din Odessa al Ministerului Justiției al Ucrainei;

dr. **Irena MALINOWSKA** – decan al facultății de științe sociale, Universitatea de Educație Vocațională din Wrocław;

dr. **Viktoriiia BILA** – profesor asociat, șeful laboratorului științific al Institutului de Cercetării Științifice în domeniul Echipamentelor Speciale și de Expertize Criminalistice al Serviciului de Securitate al Ucrainei;

dr. **Carmen-Silvia PARASCHIV** – profesor universitar, Universitatea Titu Maiorescu, București, România;

dr. **Nicoleta-Elena HEGHEȘ** – profesor universitar, Universitatea Creștină “Dimitrie Cantemir” din București, Facultatea de Științe Juridice și Administrative “Momcilo Luburici” / Cercetător consacrat (R3) Institutul de Cercetări Juridice “Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române;

dr. **Simona FRANGULOIU** – lector universitar, Universitatea “Constantin Brâncoveanu” din Pitești / Cercetător asociat, Institutul de Cercetări Juridice “Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române;

drd. **Ruslan POSTICA** – expert judiciar, șef al Laboratorului de Analiză și Planificare al Centrului Național de Expertize Judiciare.

SUMAR:

Paweł ŁABUZ <i>Strategy and tactics in Polish forensic science.....</i>	10
Stanislav SHEPTUKHOVSKIY <i>Judicial expertise for the international criminal court within its extra-jurisdictional powers.....</i>	15
Natalia WAŚIK, Damian WAŚIK <i>Granice wykorzystania opinii biegłego przy wyrokowaniu w procesie sądowym.....</i>	23
Ana Maria GRĂMESCU, Răzvan DIMOFTE, Daniela A.M. BARBU, Dorina Nicolina ISOPESCU, Ancuța GEMĂNARU <i>Rolul expertizei tehnice în procesul judiciar.....</i>	28
Elżbieta ŻYWUCKA – KOZŁOWSKA, Rossana BRONIECKA <i>The evidentiary importance of medical expertise in a criminal trial.....</i>	38
Larysa DERECHA, Tetiana BYKOVA <i>Formation of new types of forensic expertise.....</i>	43
Mihaela AGHENIȚEI, Daniela Ana Maria BARBU <i>Interrogation of neurodiverse persons in criminal investigations.....</i>	48
Veronica CALANCEA, Svetlana ARNAUT, Irina SAPUNJI, Cristina ARMAN <i>Expertiza psihologică clinică și judiciară: comun și divers</i>	54
dr. hab. Renata WŁODARCZYK <i>Miejsce ekspertyzy fonoskopijnej w kryminalistyce i prpcesie sądowym.....</i>	58
Irena MALINOWSKA <i>Linguistic analysis of cyberstalking in forensic science.....</i>	69
Olena SELEZNOVA, Andrii DERECHA, Ruslan MIROSHNYK <i>Improvement of scientific and methodological support of forensic expert activities in the field of forensic computer examination.....</i>	74
Ivan STARENKYI <i>Software research L3MON.APK.....</i>	80
Marina VITION <i>Personalitatea expertului judiciar-aspecte psihologice.....</i>	86
Michael KIOSE, Iryna STOLIAROVA <i>Peculiarities and importance of control over dual-use goods in Ukraine during the martial law and in the post-war period.....</i>	92

Yuliia BRAILKO, Nataliia KYSLA <i>Evidential value of forensic linguistic examination in ukrainian criminal proceedings.....</i>	95
Antonina CHEREMNOVA <i>Certain issues of interaction of persons with special knowledge with investigators during the pre-trial investigation of crimes related to illegal trafficking of narcotic substances or their analogues.....</i>	99
Nicolae TABANSCHII, Radu LISNIC, Ion MIRON, Daniela POSTICĂ, Petru GLAVAN, Andrei PĂDURE <i>Metode fizice de diagnostic în domeniul criminalisticii medico-legale.....</i>	101
Aleksandra SIEWERT, Marta PIETRZYKOWSKA, Agnieszka SLIWIŃSKA <i>Assessment of age progression and regression in forensic science based on a photograph of a person.....</i>	107
Bartosz BŁASZCZAK <i>Analysis of the scope of meaning in contracts and other documents in forensic science.....</i>	113
Corina Elena ANGHELESCU, Ana Maria GRĂMESCU, Carmen ȚIGĂU, Bogdan TEODORESCU, Alexandru BÎRCĂ <i>Aspecte ale urbanismului în expertiza judiciară.....</i>	119
Elżbieta WAŻNA <i>Rola i znaczenie funduszy inwestycyjnych na rynkach rozwiniętych.....</i>	132
Constantin CUCOȘEL <i>Aspecte legale privind efectuarea expertizelor contabile judiciare.....</i>	146
Gabriela KOZLOVSKY, Abhimanyu VIJAYAN <i>Autopsy in the perspective of its results.....</i>	153
Mariusz MICHALSKI <i>Personal security of police officers in the context of polish legal regulations.....</i>	156
Ana Maria GRĂMESCU, Daniela A. M. BARBU, Corina GRIGORAȘ, Mădălina IORDACHE, Nicoleta ÎNSURĂȚELU <i>Aspecte privind patrimoniul industrial în expertiza judiciară.....</i>	165
Ana Maria GRĂMESCU, Costin CROITORU, Maria-Georgeta STOIAN, Constantin BUTA, Bogdan TEODORESCU, Alexia GEMĂNARU <i>Efecte ale schimbărilor climatice în expertiza tehnică judiciară.....</i>	177
Oleksandr RUVIN, Nataliia NESTOR, Anton POLIANSKYI, Oleg BAULIN <i>Current issues of Ukraine's participation in international cooperation in the field of forensic expertise.....</i>	191
Alexandru IONESCU, Ana Maria GRĂMESCU, Romeo CIORTAN, Daniela A.M. BARBU, Mihaela AGHENIȚEI, Maria-Georgeta STOIAN <i>Expertiza tehnică judiciară în evaluarea prejudiciului.....</i>	198

Adrian GHENCEA, Ana Maria GRĂMESCU <i>Adaptarea formei și conținutul expertizei tehnice judiciare la cerințele BIM.....</i>	207
Paul POPOVICI <i>Ad valorem. Reflecții privind onorariul expertului tehnic judiciar solicitat în domeniul proprietății intelectuale.....</i>	212
Constantin PISARENCO <i>Forensic analysis of medical device data in the investigation of iatrogenic crimes.....</i>	218
Ana Maria GRĂMESCU, Dorina Nicolina ISOPESCU, Maria-Georgeta STOIAN, Daniela A.M. BARBU, Bucur Dan PERICLEANU <i>Probleme actuale în expertiza tehnică judiciară.....</i>	225
Serghei PISARENCO, Constantin PISARENCO <i>Evaluare conceptuală de expert a încălcărilor de la regulile și metodele de acordare a asistenței medicale.....</i>	231
Maria JELEZNAIA-BONDAREVA, Andrei PĂDURE, Anatolii BONDAREV, Alexandra BULGAC, Vasile ȘARPE <i>Aplicarea ultrasonografiei în medicina legală.....</i>	238
Eduard LUNGU, Vasile ȘARPE, Andrei PĂDURE, Valeria LUNGU, Sergiu TIGHINEANU <i>Particularitățile morfolezionale specifice ale traumelor letale ale capului produse prin cădere de la înălțime.....</i>	245
Anatolie LÂSÂI <i>Date despre laboratorul de expertize judiciare inginero-tehnice al Centrului Național de Expertize Judiciare de pe lângă Ministerul Justiției al Republicii Moldova (istoricul fondării, evoluția și competențele laboratorului).....</i>	250
Doina BODIU, Lidia RUSANOVSCI <i>Metoda contabilității utilizată în cadrul efectuării expertizelor judiciare contabile...</i>	256
Petru ZESTREA <i>Rolul și impactul expertizei judiciare asupra calității construcțiilor din Republica Moldova.....</i>	260
Viorica VOZIAN, Olga CATARAGA, Lilia FLOREA, Vasile GROSU <i>Importanța cunoștințelor speciale în expertiza judiciară de stabilire a autorului unui text</i>	266
Irina SAPUNJI, Lilia FLOREA, Vasile GROSU <i>Modificarea intenționată a scrisului – deghizarea și contrafacerea.....</i>	273
Ana-Maria CÎȘLEANU <i>Rolul expertizei ecologice microbiologice în procesul judiciar.....</i>	279

Conferința internațională

LOCUL EXPERTIZEI JUDICIARE ÎN CRIMINALISTICĂ ȘI ÎN PROCESUL JUDICIAR

04 octombrie 2024, Chișinău

International Conference

THE PLACE OF JUDICIAL EXPERTISE IN CRIMINALISTICS AND JUDICIAL PROCESS

Chisinau, october 04, 2024

PARTICULARITĂȚILE MORFOLEZIONALE SPECIFICE ALE TRAUMELOR LETALE ALE CAPULUI PRODUSE PRIN CĂDERE DE LA ÎNĂLȚIME

THE SPECIFIC MORPHO-LESIONAL FEATURES OF LETHAL HEAD INJURIES CAUSED BY FALL FROM HEIGHT

Eduard LUNGU,

dr.șt.med., conferențiar universitar, Universitatea de Medicină și Farmacie
„Nicolae Testemițanu”, Centrul de Medicină Legală, Chișinău, Republica Moldova,

Vasile ȘARPE,

dr.șt.med., conferențiar universitar, Centrul de Medicină Legală,
Universitatea de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, Chișinău, Republica Moldova,

Andrei PĂDURE,

dr.hab.șt.med., conferențiar universitar, Universitatea de Medicină și Farmacie
„Nicolae Testemițanu”, Centrul de Medicină Legală, Chișinău, Republica Moldova,

Valeria LUNGU,

medic geriatriu, profesor catedra discipline terapeutice,
CEMF „Raisa Pacalo” Chișinău, Republica Moldova,

Sergiu TIGHINEANU,

expert judiciar medico-legal, Centrul de Medicină Legală, Chișinău, Republica Moldova.

REZUMAT:

Traumele cranio-cerebrale produse prin cădere de la înălțime prezintă un interes deosebit pentru practica judiciară, deoarece în majoritatea cazurilor sunt mortale, iar prin complexitatea lor, înfruntăm o serie de dificultăți ce sunt legate de aprecierea univocă a specificului morfologic lezional în funcție de mecanismul traumatizării, localizarea contactului primar a capului cu planul de aterizare, particularitățile și duritatea suprafeței de aterizare, precum și vârsta persoanelor traumatizate, etc. În prezenta lucrare, în baza cercetării exhaustive realizate, autorii au identificat unele particularități morfologice specifice în funcție de caracteristicile suprafeței planului de aterizare, regiunea anatomică a capului supusă traumatizării, precum și de vârsta persoanelor traumatizate, care în complex pot contribui esențial la stabilirea și elucidarea mecanismelor și condițiilor de traumatizare în procesul efectuării expertizei medico-legale.

CUVINTE CHEIE: traumă cranio-cerebrală, precipitare, suprafață de aterizare, suprafață dură, suprafață de interacțiune.

ABSTRACT:

Cranio-cerebral traumas caused by falling from height are of particular interest for judicial practice because in most cases they are fatal. Due to their complexity, these traumas encounter a series of difficulties related to the univocal assessment of specific morphological lesions according to the mechanism of traumatization, the local primary contact of the head with the landing plane, the particularities and hardness of the landing surface, as well as the age of the traumatised persons, etc. In this paper, based on exhaustive research, authors have identified some specific morphological peculiarities of head trauma depending on the characteristics of the landing plane surface, the affected

anatomical region, as well as the age of the traumatized persons. All this can essentially help in establishing traumatic mechanisms and conditions, data that are needed for medico-legal examination.

KEYWORDS: *cranio-cerebral trauma, fall from height, landing surface, hard surface, interaction surface.*

INTRODUCERE

În societatea modernă incidența traumelor produse prin cădere de la înălțime a crescut îngrijorător în toate țările lumii, fapt ce reprezintă, azi, una dintre preocupările majore ale medicinei, în general, și traumatologiei medico-legale, în mod special.

Leziunile cranio-cerebrale dețin primul loc în categoria celor mai grave traumatisme, ce se explică prin faptul că extremitatea cefalică este expusă cu ușurință acțiunilor agenților mecanici, iar volumul lezional determină consecințele efectului traumatic asupra corpului [3].

Traumele capului produse prin obiecte contondente se înregistrează în cadrul diverselor forme de acțiuni accidentale (prin căderi, precipitări, traume de transport, etc.), precum și în infracțiuni îndreptate împotriva vieții și sănătății oamenilor.

Conform studiilor autohtone, efectuate anterior, leziunile capului în asociere cu traumatizarea altor regiuni anatomice ale corpului produse ca urmare a căderii de la înălțime constituie cca.55-60% din totalitatea traumatismelor produse prin precipitări [2].

Aspectele morfologice lezionale, existente în traumele capului produse în rezultatul căderii simple sau precipitărilor, pot fi similare, însă, se deosebesc prin mecanismele de producere, în special caracterul și volumul lezional, dependente de specificul suprafețelor de aterizare, de duritatea planului de aterizare, de forma craniului și localizarea contactului primar al capului, și nu în ultimul rând de vârsta persoanelor traumatizate [4, 5].

În același context, cu referire la influența vârstei persoanei asupra volumului lezional, sursele contemporane medico-legale menționează faptul că, în traumele letale ale capului produse inclusiv prin precipitări, doar leziunile meningo-cerebrale prezintă anumite particularități caracteristice numai pentru persoanele în etate. Astfel, dilacerarea cerebrală posttraumatică este mai frecvent întâlnită la vârstnici, spre deosebire de alte categorii de vârstă, și poate fi explicat prin micșorarea densității și creșterea friabilității creierului, iar edemul cerebral survine destul de rar la persoanele în etate - fapt ce se datorează stării de deshidratare inerente vârstei, cât și gradului de sclerozare ale vaselor cerebrale [1].

Așa dar, soluționarea problemelor enumerate supra, întâlnește o serie de dificultăți legate de specificul suprafețelor de aterizare, duritatea planului de aterizare, forma craniului și localizarea contactului primar al capului, cât și de vârsta persoanelor traumatizate, raționamente care au determinat oportunitatea realizării prezentului studiu, orientat spre elucidarea condițiilor și mecanismelor de traumatizare în vederea utilizării lor pentru elaborarea unor concluzii medico-legale obiective.

SCOPUL STUDIULUI: a constatat în determinarea specificului morfolezional al traumelor cranio-cerebrale letale produse prin căderi de la înălțime, în funcție de particularitățile suprafeței planului de aterizare, precum și de vârsta persoanelor afectate.

MATERIAL ȘI METODE DE CERCETARE: studiului a fost supus un lot din 38 cazuri de traume letale ale capului, produse prin cădere de la înălțime, selectate și examinate în cadrul secției tanatologie medico-legală Chișinău a Centrului de Medicină Legală. Pentru realizarea obiectivelor trasate și atingerea scopului propus, au fost utilizate următoarele metode de cercetare: istorică, analitică, comparativă, matematică, macroscopică „*in situ*”, stereomicroscopică, microscopică, fotografiere macro-microscopică.

REZULTATE ȘI DISCUȚII: Rezultatele cercetărilor noastre relevă că victime ale acestui tip de traumă mecanică au fost, în marea majoritate, bărbații cu vârsta cuprinsă între 20 și 78 ani, decesul cărora a survenit preponderent la fața locului.

S-a stabilit că cel mai frecvent (82,4%) extremitatea cefalică a fost supusă traumatizării urmare precipitărilor pe un plan dur și doar într-un număr nesemnificativ (17,6%) – pe o suprafață semidură.

Analizând aspectul morfologic al leziunilor produse la nivelul diferitor regiuni anatomice ale capului putem afirma că, acestea au fost în strictă dependență de localizarea contactului primar al capului, cât și de caracterul suprafeței de aterizare. Astfel, în toate cazurile cercetate, caracterul lezional, indiferent de localizarea contactului primar la nivelul capului (frontal, parieto-temporal sau occipital) cu planul de aterizare, a fost condiționat de efectul compresiv vertical, care pe de o parte, a fost reprezentat de suprafața planului de aterizare, iar pe altă parte – de masa corpului. De menționat, că mecanismul și efectul traumatizării capului în precipitări, în mare măsură, se deosebesc de condițiile traumelor produse în urma căderilor simple. Atât volumul, cât și caracterul lezional au fost condiționate de înălțimea căderii, duritatea planului de aterizare, vârsta victimei și alți factori esențial contributivi.

Cercetările realizate denotă că, leziunile țesuturilor moi ale capului ca urmare a precipitării pe o suprafață dură s-au caracterizat în regiunea contactului primar, mai frecvent, prin plăgi contuze de formă liniar-neregulată, stelată sau neregulată, cu dimensiunile de la 4x1cm până la 6x3cm. Marginile plăgii au fost, de obicei, strivite și circumscrise de zone excoriate extinse, care erau localizate în mediu pe o suprafață cu dimensiunile de cca.7x9cm. Concomitent cu leziunile descrise mai sus, la o anumită distanță de locul impactului primar, au fost depistate și plăgi *rupte* produse ca urmare a acțiunii marginilor fragmentelor oaselor craniului. Acestea s-au caracterizat morfologic printr-o formă neregulată, dimensiuni de la 2x1cm până la 5x3cm și margini răsfrânse în afară. La aterizare pe o suprafață semidură au predominat plăgile contuze de formă liniară și circumscrise de zone echimotice extinse.

Revărsatele sangvine în țesuturile moi epicraniene au fost stabilite atât la precipitări pe suprafață dură, cât și la aterizări pe un plan semidur. În precipitări pe un plan dur revărsatele sangvine epicraniene erau mai voluminoase, cu hotarele bine delimitate și o profunzime ce interesa toată grosimea scalpului, iar la aterizări pe o suprafață semidură erau mai puțin pronunțate.

Cercetările realizate au demonstrat că în toate cazurile analizate, indiferent de caracterul suprafeței de aterizare, s-au depistat fracturi cominutiv-înfundate ale bolții craniului localizate corespunzător contactului primar cu planul de aterizare. De la epicentrul fracturii își luau începutul fracturi liniare primare orientate atât spre bolta, cât și spre baza craniului. Aspectul și volumul fracturilor caracterizează un proces de deformare generală a craniului.

Așadar, în virtutea caracterului morfologic complicat, noi am identificat unele particularități care au fost puse la baza elaborării unor criterii diferențial-diagnostice a fracturilor craniene, în funcție de suprafața planului de aterizare. Astfel, în toate cazurile de precipitare pe o suprafață dură au fost depistate fracturi cominutiv-înfundate ale oaselor craniene sub formă de *păienjeniș*. La nivelul contactului primar cu planul de aterizare, indiferent de regiunea anatomică a craniului, s-a format un sector de distrugere a osului și fărâmițarea substanței compacte a lamelei externe și a celei interne în fragmentele de la distanță, având frecvent o formă triunghiulară sau poligonală.

În toate observațiile analizate s-a stabilit că, de la nivelul fragmentului osos, în direcție spre baza craniului s-au format multiple (5-8) fracturi liniare orientate meridional, cu marginile regulate, fără fărâmițarea compactei osoase, fiind neîntrerupte pe întregul său traiect, iar izolat de ele s-au depistat multiple fracturi liniare ecuatoriale (mai mult de 10) orientate concentric. Pe

lamela internă, marginile fracturilor erau neregulate și dințate cu fărâmițarea compactei osoase, iar pe cea externă erau regulate, drepte, ajustabile. Fracturile meridionale cu cele ecuatoriale au format o rețea, delimitând multiple fragmente osoase, ce a format aspectul unui *păienjeniș*.

Rezultatele obținute au demonstrat că fracturile meridionale au fost, în majoritatea cazurilor, neîntrerupte, în timp ce fracturile ecuatoriale, în locul intersectării lor cu cele meridionale, au fost frânte, fărmând deplasări specifice în formă de *treaptă*. Reieșind din specificul lezional descris considerăm că, prezența acestui fenomen morfologic poate servi drept un criteriu de diferențiere a procesului deformării generale a capului de cea locală și, respectiv, reprezintă un semn morfolezional suplimentar întru diagnosticarea mecanismului traumatizării și respectiv întru ajutorarea elucidării circumstanțelor producerii evenimentului fatal.

În același context, studiul nostru relevă că, la aterizare pe o suprafață semidură, caracterul morfologic și mecanismul de producere a fracturilor a fost identic cu precipitarea pe o suprafață dură, însă fracturile meridionale și ecuatoriale au fost formate într-un număr mai mic. Astfel, rezultă că numărul fracturilor meridionale și ecuatoriale depinde nu numai de forma anatomică a craniului, gradul de deformare al oaselor, dar și de caracteristica suprafeței de aterizare.

Studiul pe care l-am realizat a arătat că, în funcție de vârsta persoanelor decedate ca urmare a traumelor capului prin precipitare, numai leziunile substanței cerebrale pot prezenta anumite particularități morfologice specifice, afirmații similare fiind expuse și în literatura de specialitate.

Revărsate sangvine epi-, subdurale și subarahnoidiene au fost stabilite în toate cazurile studiate, fiind localizate preponderent la nivelul aplicării forței traumatice și anume pe suprafețele convexe și cele laterale ale creierului. Concomitent cu hemoragiile depistate, s-au înregistrat și rupturi ale meningelui (moale și dur).

Sectoare de contuzie ale creierului au fost depistate atât la precipitare pe un plan dur, cât și pe suprafață semidură, fiind localizate pe suprafața convexă a creierului. În sectoarele de contuzie s-au înregistrat focare de hemoragii intracerebrale punctiforme cu hotarele bine delimitate, dimensiunile de cca. 5-6,5 cm. (în diametru) și profunzimea de până la 1,8 cm. Concomitent cu tabloul hemoragic descris s-au constatat și zone imense de dilacerare profundă a substanței cerebrale.

Analizând modificările morfo-lezionale ale revărsatelor sangvine intracraniene, în funcție de vârsta persoanelor decedate s-a stabilit că, sectoarele de contuzie a creierului la persoanele de vârsta a treia sunt mai intense și ocupă o suprafață mai mare, comparativ cu celelalte categorii de vârstă, ceea ce se datorează scăderii elasticității vaselor cerebrale. În același context s-a constatat că, revărsatele sangvine epi- și subdurale la vârstnici au o suprafață și grosime mai mică ca urmare a concreșterii dura mater de tăblia osoasă internă, iar evoluția morfologică macroscopică a acumulărilor sangvine epi- și subdurale ne-a permis să afirmăm că hemoragiile meningiene la persoanele în etate au o perioadă de dezvoltare mai lentă, fapt ce se poate explica prin încetinirea proceselor de regenerare hemato-tisulară.

CONCLUZII:

Leziunile țesuturilor moi ale capului ca urmare a precipitării pe o suprafață dură se caracterizează prin plăgi contuze, liniar-neregulate, stelate, cu marginile strivite, excoriate, iar la aterizare pe o suprafață semidură predomină plăgile contuze de formă liniară și circumscrise de zone echimotice.

S-a constatat că, în urma precipitării cu aterizare pe cap se formează fracturi craniene caracteristice în formă de *păienjeniș*. La aterizare pe o suprafață dură prevalează numărul fracturilor meridionale și ecuatoriale, spre deosebire de aterizarea pe o suprafață semidură.

Rezultatele obținute au demonstrat că fracturile ecuatoriale, în locul intersectării cu cele meridionale formează un tablou specific *în treaptă*, ce reprezintă un semn important de diagnostic suplimentar, care poate contribui esențial la elucidarea condițiilor și mecanismelor de traumatizare.

Analizând modificările morfo-lezionale ale revărsatelor sangvine intracraniene, în funcție de vârsta persoanelor decedate, putem afirma că sectoarele de contuzie a creierului la persoanele de vârsta a treia sunt mai intense și ocupă o suprafață mai mare, fapt datorat scăderii elasticității vaselor cerebrale, iar hemoragiile epi- și subdurale au o suprafață și grosime neînsemnată, fapt ce se datorează aderenței crescute a dura mater de tăblia osoasă internă.

BIBLIOGRAFIE

1. Baci, Gh., Lungu, E., Lungu, V. Incidența traumelor cranio-cerebrale soldate cu deces la persoanele de vârsta a treia. *În: Arta Medica*. Chișinău. 2012. p.14.
2. Lungu, E., Șarpe, V., Tighineanu, S., Tighineanu, E. Characteristics of lethal traumas due to falling from height. *In: Culegere de articole al III-lea Congres Internațional al medicilor legiști din Republica Moldova, consacrat aniversării a 70 ani de la fondarea Centrului de Medicină Legală*. Chișinău, 2021, p.p. 29-30.
3. Michalodimitrakis, E., Scripcaru, C., Botez, Șt. *Medicina legală a traumatismelor cranio-cerebrale*. Iași: Junimea, 2003. 121 p.
4. Черников Ю. Ф. Некоторые анатомические и биомеханические свойства индивидуальной изменчивости и устойчивости формы головы и черепа. *В: Вопросы теоретической и прикладной морфологии: Сборник научных статей*. Барнаул, 1996, p.p.28-35.
5. Шадымов А. Б. Судебно-медицинское определение механогенеза и идентификационной пригодности переломов черепа при основных видах внешнего воздействия: Автореф. дисс. докт. мед. наук. Москва, 2006, 48p.